

การรักษาธาตุของล้านนา

รศ.ดร.ภญ.พาณี ศิริสะอาด

ความรู้นี้ที่ ๑ ของหนอที่บ้านปรีธอเมอแพนโบราณนั้น คือรู้ที่ซึ่งที่แรกเกิดของโรค โดยที่ซึ่งที่แรกเกิดของโรค มีปัจจัยสำคัญหนึ่งใน ๕ อย่างคือ ธาตุ ธาตุมีความสำคัญ มนุษย์ เราต้องประพฤติในธาตุ ซึ่งมีอยู่ในร่างกายของคนที่ให้สม่าเสมอ หรือดำรงตนให้ปกติ ไม่ควร จะฝ่าฝืนร่างกายให้มากเกินปกติ การฝ่าฝืนร่างกายนั้นคือ

ด้านอาหาร เป็นสิ่งสำคัญสำหรับบำรุงเลี้ยงร่างกาย หากไม่ระวัง ก็จะเกิดโทษได้ เช่น การรับประทานอาหารมากหรือน้อยเกินไป การได้รับประทานอาหารบุดเสียบ อาหารที่มีรส แปลกกว่าเคย อาหารไม่ถูกธาตุ รับประทานไม่ตรงเวลา และอาหารไม่ตรงตามฤดูกาล นอกจากนั้นได้แก่ด้านอิริยาบถในกิจกรรมต่างๆ เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน ให้ผลัดเปลี่ยนท่าทางกันไป เพื่อให้เส้นเอ็นทำงานได้ปกติ ไม่ตึงหรือหย่อนเกินไป นอกจากนี้ ด้านความร้อน เย็น ของ สิ่งแวดล้อมเมื่อกระทบตัวเรา อาจทำให้เจ็บป่วยได้ จึงต้องปรับสมดุลให้ดี ด้านการอด ข้าว และน้ำ เป็นสาเหตุแห่งการเจ็บป่วย เช่นเดียวกับการกลืนอุจจาระ ปัสสาวะ สาเหตุด้านอื่นๆ เช่นการทำงานเกินกำลัง ความเศร้าเสียใจเช่นเสียใจจนลืมกิน สิ้นนอน หรือการมีโทษตกย้อม ส่งผลต่อสุขภาพได้ เมื่อเกิดความเจ็บป่วยเนื่องจากพฤติกรรมไม่เหมาะสม หรือความไม่สามารรถ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามการเปลี่ยนแปลงของธาตุภายในร่างกาย และธาตุภายนอก ธาตุภายนอก ได้แก่การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล กาลเวลาใน ๒๔ ชั่วโมงและ ที่ตั้งที่อยู่อาศัย ธาตุภายในได้แก่ ดิน น้ำ ลมไฟ ในร่างกายซึ่งแต่ละท่านไม่เหมือนกัน ธาตุภายใน ดังกล่าวหาขยรวม ถึง ขารมณ ความคิด จิตใจและวิญญาณ กล่าวตามภาษาพระเรียกว่าขันธ์ ๕ การเจ็บป่วยนี้ ทางล้านนา เรียกว่าธาตุปลิ้นแพ หรือแปรปรวนไป การรักษาอาการธาตุไม่ปกติ มีการรักษาเฉพาะ ราย ดังในโบราณวิธีด้างหลวง กล่าวไว้ว่า “บุคคลผู้ใด อยู่สบาย มักเป็นไปต่างๆนาๆ ธาตุ ดวงใจดวงหนึ่งมักเสียบ ดังอื่นเพราะนั้นและอยู่สบาย มีว่าจักยา จักกินดั่งอื่น ที่อ่าเอาปี ฮายู หรือรู้ก่อน มีว่าป้อฮายูปูก บ่มเฒ่า และจักถง ให้เอาฮายูตั้ง เอา หกบวก เอาห้าหาร ท่านนี้คือ ธาตุไฟ ยานันเอาปิวแดง(เจตมูลเพลิงแดง) เอาฮายูตั้ง เอาเก้าบวก แล้ว ทำหาร คือว่าธาตุลม บาทือเอาสะค่าน ฮายูตั้ง เอาสิบสองบวกแล้วห้าหาร คือว่าธาตุน้ำ ยานันคือว่าตีปี่ ฮายูโต(คือ ฮายูเต็มรวมกับฮายูเมื่ออยู่ในครรภ์มารดา) เอาสิบบวก เอาห้าหาร คือว่าธาตุดิน ยานันเอาปี่ถึง มีว่าธาตุดวงใจดับไปนั้น ยานันให้ผ้อเอาเศ หากเศษศูนย์ ใส แปดสถึง หากเศษหนึ่ง ใส เจ็ด สถึง อากาศธาตุนั้นคือว่าชิงใสสองสถึง ตำผงใสน้ำผึ้งไว้ กินทุกคำเช้า” นี้คือตำรายาคุณยาธาตุ

หมายความว่า ธาตุ ดิน น้ำลม ไฟ และอากาศธาตุ มีอยู่ในตัวเรา เมื่อธาตุดวงใจ เกิดดับ ให้ใช้ยาประจำธาตุนั้นรักษา นี้คือการรักษาแบบเฉพาะราย ตรงต่อโรค ไม่ได้ใช้ยาแบบ ยาสามัญประจำบ้านที่ใช้ได้ร่วมกันทุกคน ดังนั้น พระพุทธเจ้าได้กล่าวว่าให้เราดำรงตนอยู่ในความ ไม่ประมาท ย่อมเป็นสังขรรณ คือการให้รู้จักตน รู้จักธาตุ และรู้จักกายนอก รักษาสมดุลแห่ง สุขภาพได้ ก็จะมีชีวิตที่มีความสุข และมีอายุยืนยาว

ปรึกษาเรื่องสมุนไพร/ภูมิปัญญาเพื่อสุขภาพได้ที่

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

e-mail:pharpost@gmail.com

www.pharmacy.cmu.ac.th